

140-asis TAAIS

AAI kokybės valdymas

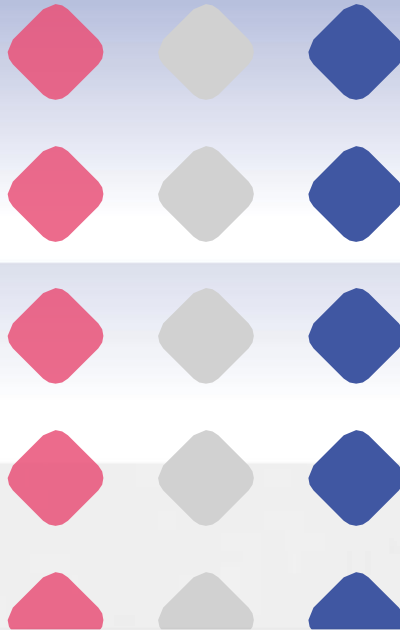
INTOSAI standartai parengti
Tarptautinės aukščiausiųjų audito
institucijų organizacijos (INTOSAI)
kaip INTOSAI profesinių nutarimų
sistemos dalis. Daugiau
informacijos galima rasti adresu
www.issai.org

INTOSAI

INTOSAI

INTOSAI 2023 m.

- 1) Anksčiau žinomas kaip 40-asis TAAIS.
- 2) Patvirtintas 2010 m.
- 3) Sukūrus INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP), pervadintas 140-uju TAAIS ir 2019 m. atlikti redakciniai pakeitimai.
- 4) Pakeičia ankstesnįjį 140-ąjį TAAIS nuo 2025-01-01.

140-asis TAAIS skelbiamas visomis oficialiomis INTOSAI kalbomis: anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir vokiečių.

TURINYS

1. ĮŽANGA	4
2. TAIKYMO SRITIS	5
3. PRINCIPAI, KURIAIS GRINDŽIAMAS ŠIS STANDARTAS	6
4. SAŲOKŲ APIBRĖŽIMAI	8
5. ORGANIZACINIAI REIKALAVIMAI, PAGRINDŽIANTYS AAI KOKYBĖS VALDYMO SISTEMĄ	10
KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS KŪRIMAS	10
1-asis organizacinis reikalavimas	10
KOKYBĖS TIKSLŲ NUSTATYMAS	11
2-asis organizacinis reikalavimas	11
KOKYBĖS RIZIKOS NUSTATYMAS IR VERTINIMAS	15
3-iasis organizacinis reikalavimas	15
ATSAKO KŪRIMAS IR ĮGYVENDINIMAS	16
4-asis organizacinis reikalavimas	16
KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS STEBĖSENA IR NUSTATYTŲ TRŪKUMŲ IŠTAISYMAS	18
5-asis organizacinis reikalavimas	18
KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS VEIKSMINGUMO VERTINIMAS IR IŠVADOS	20
6-asis organizacinis reikalavimas	20
KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS DOKUMENTAVIMAS	21
7-asis organizacinis reikalavimas	21

- 1) Kad aukščiausiosios audito institucijos (AAI) galėtų pasiekti savo strateginius tikslus ir vykdyti įgaliojimus, labai svarbu, kad visi jų veiklos aspektai būtų kokybiški ir lemtų aukštos kokybės rezultatus. Kokybė turėtų būti integruota į AAI strategiją, organizacinę kultūrą, politiką ir procedūras. AAI darbo ir rezultatų kokybė turi įtakos jos reputacijai ir patikimumui, o galiausiai ir gebėjimui veiksmingai vykdyti savo įgaliojimus.
- 2) Viešąjį interesą geriausiai atitinka tai, kad AAI savo įsipareigojimus vykdo nuolat aukštu kokybės lygiu. Kokybės valdymo sistemos sukūrimas, įdiegimas ir veikimas padeda AAI pasiekti šį tikslą ir suteikti pakankamą užtikrinimą, kad jos procesai atitinka tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus (TAAIS) ir taikomus teisinius bei reguliavimo reikalavimus.
- 3) TAAIS skatina aukščiausiasias audito institucijas atlikti nepriklausomą ir veiksmingą auditą ir taip remia viešojo sektoriaus audito patikimumą, kokybę ir profesionalumą.
- 4) 140-ąjį TAAIS „AAI kokybės valdymas“ numatyta taikyti kartu su kitais TAAIS ir tinkamai atsižvelgiant į AAI įgaliojimus, nacionalinę teisę, AAI struktūrą, dydį ir atliekamo audito rūšis. Standartas suteikia pakankamai lankstumo taikant organizacinius reikalavimus, kad būtų atsižvelgta į konkrečius kiekvienai AAI būdingus aspektus.

2

TAIKYMO SRITIS

- 5) 140-ojo TAAIS tikslas – nustatyti organizacinius reikalavimus, kurių AAI turi laikytis kokybės valdymo srityje¹.
- 6) 140-ajame TAAIS aptariamas AAI vaidmuo ir atsakomybė organizaciniu lygmeniu, jis taikomas visų rūšių užduotims, kurias apima TAAIS. 140-asis TAAIS taip pat gali būti naudojamas teisėsaugos ir kitai AAI vykdomai veiklai.
- 7) 140-ąjį TAAIS papildo kiti INTOSAI nutarimai, susiję su konkrečių audito rūšių kokybės valdymu.

¹ 140-asis TAAIS yra pagrįstas pagrindiniais 1-ojo tarptautinio kokybės valdymo standarto (toliau – TKVS) principais, kurie atitinkamai pritaikyti AAI ir viešojo sektoriaus kontekstui, kuriame jos dirba. 1-asis TKVS „Audito įmonių, atliekančių finansinių ataskaitų auditą ir peržiūras ar kitas užtikrinimo ir susijusių paslaugų užduotis, užduočių kokybės valdymas“, Tarptautinė audito ir užtikrinimo standartų valdyba (IAASB).

PRINCIPAI, KURIAIS GRINDŽIAMAS ŠIS STANDARTAS

- 8) 100-ajame TAAIS „Pagrindiniai viešojo sektoriaus audito principai“ nustatyta, kad kiekviena AAI turėtų sukurti, įgyvendinti ir naudoti kokybės valdymo sistemą, kuri suteiktų pakankamą užtikrinimą, jog AAI atlieka visus auditus ir kitas užduotis nuolat užtikrindama aukštą kokybės lygį ir laikydamosi TAAIS arba kitų atitinkamų standartų ir taikomų teisinių ir reguliavimo reikalavimų². AAI kokybės valdymo sistemoje paprastai nuolat ir kartotinai nagrinėjami šie tarpusavyje susiję komponentai:
- AAI rizikos vertinimo procesas;
 - valdysena ir vadovavimas;
 - atitinkami etikos reikalavimai;
 - užduočių prisiėmimas, inicijavimas ir tęsimas;
 - užduočių atlikimas;
 - AAI ištekliai;
 - informacija ir komunikacija;
 - stebėsenos ir taisymo procesas.

AAI kokybės valdymo politikoje ir procedūrose turėtų būti nustatyta ir apibrėžta atsakomybė už kokybę ir atskirų auditų kokybės valdymą.

- 9) Šiame standarte apibrėžiami TAAIS taikomi organizaciniai reikalavimai, nustatyti remiantis 100-ojo TAAIS principu. AAI turi laikytis visų 140-ajame TAAIS nurodytų organizacinių reikalavimų, kad galėtų tvirtinti, jog atliko auditus pagal TAAIS. TAAIS taikymo reikalavimai išsamiau apibrėžti 100-ajame TAAIS³.

² 100-asis TAAIS „Pagrindiniai viešojo sektoriaus audito principai“, 36 punktas.

³ Ten pat, 7–12 punktai.

140-ajame TAAIS nustatyti šių sričių reikalavimai:

- kokybės valdymo sistemos sukūrimas;
- kokybės tikslų nustatymas;
- kokybės rizikų nustatymas ir įvertinimas;
- atsako parengimas ir įgyvendinimas;
- kokybės valdymo sistemos stebėseną ir nustatytų trūkumų ištaisymas;
- kokybės valdymo sistemos rezultatyvumo įvertinimas ir išvados;
- kokybės valdymo sistemos dokumentavimas.

- 10) **Trūkumai (AAI kokybės valdymo sistemoje) atsiranda, kai:**
- a) nenustatytas arba neteisingai nustatytas tinkamas kokybės tikslas;
 - b) vienos arba kelių rūšių kokybės rizika nėra nustatoma arba tinkamai įvertinama;
 - c) vienos ar kelių rūšių atsakas nesumažina susijusios kokybės rizikos atsiradimo tikimybės iki priimtino žemo lygio, nes atsakas (-i) nėra tinkamai parengtas (-i), įdiegtas (-i) arba jis (jie) neveikia rezultatyviai; arba
 - d) trūksta kito kokybės valdymo sistemos elemento arba jis nėra tinkamai sukurtas, įdiegtas arba neveikia rezultatyviai, todėl nėra tenkinamas atitinkamas šio standarto reikalavimas.
- 11) **Užduotis** – bet koks AAI atliekamas darbas, patenkantis į TAAIS taikymo sritį.
- 12) **Užduoties kokybės peržiūra** – objektyvus reikšmingų užduoties grupės priimtų sprendimų ir padarytų išvadų įvertinimas, atliktas užduoties kokybės peržiūrą atliekančio asmens ir baigtas iki audito ataskaitos datos.
- 13) **Užduoties kokybės peržiūrą atliekantis asmuo** – AAI arba išorės asmuo arba grupė, turintys tinkamos patirties ir profesinių žinių, kad galėtų atlikti užduoties kokybės peržiūrą nepriklausomai nuo užduoties grupės.
- 14) **Užduoties grupė** – asmenys, atliekantys užduotį, ir visi kiti asmenys, atsakingi už užduoties procedūras arba jas atliekantys, išskyrus išorės ekspertus ir vidaus auditorius, kurie teikia tiesioginę pagalbą užduoties metu.
- 15) **Pastebėjimai (dėl kokybės valdymo sistemos)** – informacija apie kokybės valdymo sistemos sukūrimą, įdiegimą ir veikimą, kuri rodo, kad gali būti vienas ar daugiau trūkumų.
- 16) **AAI vadovas** – aukščiausio lygio asmuo arba asmenų grupė, kurie vadovauja arba valdo instituciją ir kurie turi teisę deleguoti įgaliojimus ir paskirstyti išteklius institucijoje.

- 17) **Kokybės tikslai** – AAI siektini rezultatai, susiję su kokybės valdymo sistemos komponentais.
- 18) **Kokybės rizika** – rizika, kuri pagrįstai tikėtina:
 - a) atsirastis; ir
 - b) atskirai arba kartu su kitos rūšies rizika neigiamai paveiks galimybę pasiekti vieną ar daugiau kokybės tikslų.
- 19) **Atsakas** – AAI sukurtos ir įgyvendintos politika ir procedūros, taip pat veiksmai, kurių imamasi kokybės valdymo sistemoje, siekiant suvaldyti vienos arba kelių rūšių kokybės riziką.
 - a) politika – tai pareiškimai apie tai, kas turėtų arba neturėtų būti padaryta reaguojant į vienos arba kelių rūšių kokybės riziką;
 - b) procedūros yra politikos įdiegimo veiksmai.

ORGANIZACINIAI REIKALAVIMAI, PAGRINDŽIANTYS AAI KOKYBĖS VALDYMO SISTEMĄ

KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS KŪRIMAS

1-asis organizacinis reikalavimas

- 20) AAI turi sukurti, įdiegti ir naudoti kokybės valdymo sistemą, atsižvelgdama į kintantį AAI veiklos pobūdį ir aplinkybes, taip pat į jos užduočių pokyčius. Sistema turi apimti visų TAAIS numatytų rūšių užduotis, taip pat gali apimti jurisdikcinę ir kitą AAI vykdomą veiklą. Sistema turi būti integruota į AAI veiklą.
- 21) AAI vadovas turi prisiimti galutinę atsakomybę už kokybės valdymo sistemą.
- 22) AAI turi sukurti ir įdiegti rizikos vertinimo procesą, kad galėtų:
 - a) nustatyti kokybės tikslus;
 - b) nustatyti ir įvertinti kokybės riziką; ir
 - c) parengti ir įgyvendinti atsaką į kokybės riziką.
- 23) AAI į kokybės valdymo sistemą turi įtraukti tikslus, kurie yra svarbūs užtikrinant jos nepriklausomumą ir gebėjimą atlikti aukštos kokybės darbą pagal 130-ojo TAAIS *Etikos kodeksas* ir 150-ojo TAAIS *Auditoriaus kompetencija* bei tam tikroms užduotims taikomų TAAIS principus ir organizacinius reikalavimus.

Taikomoji medžiaga

- 24) Kokybės valdymas – tai ne atskira AAI funkcija, bet vidaus kultūros, kuria parodomas pasiryžimas siekti kokybės, integravimas į AAI strategiją, veiklą ir procesus. Todėl integruotai kuriant kokybės valdymo sistemą ir AAI veiklą bei procesus skatinamas darnus požiūris į AAI valdymą ir didinamas kokybės valdymo

efektyvumas. Tvirta organizacinė kultūra remia kokybės valdymo sistemos sukūrimą, įdiegimą ir veikimą siekiant AAI kokybės tikslų.

- 25) Atsakomybė už kokybės valdymo sistemą apima jos paskirties suvokimą AAI ir tinkamos valdymo sistemos, skirtos jos veikimui prižiūrėti, įgyvendinimą.
- 26) Siekdamas užtikrinti kokybės valdymo sistemos veikimą, AAI vadovas gali priskirti asmenims atsakomybę už šią sistemą ir reikalauti, kad jie atsiskaitytų už tai, kaip vykdo šias pareigas. Vadovas gali priskirti:
 - a) asmeniui ar asmenų grupei, pavyzdžiui, aukščiausio rango pareigūnui ar pareigūnų grupei, atsakomybę ir atskaitomybę už kokybės valdymo sistemą;
 - b) asmeniui arba asmenų grupei atsakomybę už konkrečių sistemos aspektų, pavyzdžiui, nepriklausomumo reikalavimų laikymosi ir stebėsenos bei taisymo proceso, įgyvendinimą.

Visos šios pareigos gali būti priskirtos tam pačiam asmeniui.

- 27) Skirdamas atsakomybę ir atskaitomybę už kokybės valdymo sistemą ar konkrečius jos aspektus, AAI vadovas gali apsvarstyti, ar asmuo arba asmenų grupė turi tinkamos patirties, žinių, įtakos ir įgaliojimų, pakankamai laiko paskirtoms pareigoms atlikti ir ar jie supranta jiems priskirtus vaidmenis ir tai, kaip jie turi atsiskaityti.
- 28) AAI nepriklausomumas yra būtina sąlyga kokybiškam darbui atlikti. INTOSAI nepriklausomumo principai išdėstyti INTOSAI P, visų pirma 10-ajame INTOSAI *Meksikos deklaracijoje dėl AAI nepriklausomumo*.

KOKYBĒS TIKSLŲ NUSTATYMAS

2-asis organizacinis reikalavimas

- 29) **AAI turi nustatyti kokybės tikslus, atitinkančius jos pobūdį ir aplinkybes, kuriomis ji veikia, kuriems pasiekti skirta kokybės valdymo sistema. Kokybės tikslai turi būti susiję su kiekvienu iš šių komponentų: valdysena ir vadovavimu; atitinkamais etikos reikalavimais; užduočių prisiėmimu, inicijavimu ir tęsimu; užduočių atlikimu; AAI ištekliams; informacija ir komunikacija.**
- 30) **AAI turi įvertinti, ar reikia keisti kokybės tikslus, kad būtų atsižvelgta į pokyčius, susijusius su AAI veiklos pobūdžiu ir aplinkybėmis, ir (arba) jos užduotis. Jei tokių pakeitimų reikia, AAI turi nustatyti papildomus arba pakeisti jau nustatytus kokybės tikslus.**

Taikomoji medžiaga

- 31) Be TAAIS reikalavimų, įstatymuose, kituose teisės aktuose ir kituose standartuose gali būti nustatytas reikalavimas siekti konkrečių kokybės tikslų.
- 32) AAI, atliekančiai užduotis pagal TAAIS, jie bus svarbus pagrindas kokybės tikslams nustatyti. Pavyzdžiui, 130-ajame TAAIS pateikiami sąžiningumo, nepriklausomumo ir objektyvumo, kompetencijos, profesionalaus elgesio, konfidencialumo ir skaidrumo principai etikos požiūriu. 150-ajame TAAIS nustatomi organizaciniai auditorių kompetencijos reikalavimai. Šių principų ir organizacinių reikalavimų laikymasis yra svarbūs tikslai kuriant AAI kokybės valdymo sistemą. Pagal TAAIS kai kurių užduočių lygmeniu taikomi skirtingi reikalavimai finansiniam, atitikties ir veiklos auditui. Kokybės valdymo sistema padeda AAI užtikrinti, kad užduotys būtų atliekamos pagal kai kurioms užduotims taikomus TAAIS.
- 33) AAI patartina apsvastyti savo darbo kontekstą ir tai, kokią įtaką jis gali turėti jos kokybės tikslams.
- 34) AAI taip pat gali suskirstyti kokybės tikslus į smulkesnius, kad būtų lengviau nustatyti ir įvertinti kokybės tikslams kylančias rizikas bei parengti tinkamą atsaką.
- 35) AAI nusprendžia, koku dažnumu reikia vertinti, ar reikia keisti kokybės tikslus.

Valdysena ir vadovavimas

- 36) Kokybės tikslai, susiję su AAI valdysena ir vadovavimu, gali apimti vieną ar daugiau iš šių dalykų:
 - a) AAI demonstruoja įsipareigojimą siekti kokybės puoselėdama visą AAI apimančią organizacinę kultūrą;
 - b) vadovaujantys asmenys yra atsakingi ir atskaitingi už kokybę;
 - c) vadovaujantys asmenys savo veiksmais ir elgesiu demonstruoja įsipareigojimą siekti kokybės;
 - d) organizacinė struktūra ir vaidmenų, atsakomybės bei įgaliojimų priskyrimas, siekiant sukurti, įdiegti ir naudoti AAI kokybės valdymo sistemą, yra tinkama;
 - e) išteklių poreikis planuojamas, ištekliai gaunami ir paskirstomi atsižvelgiant į AAI įsipareigojimą siekti kokybės.
- 37) Vadovaujantys asmenys nebūtinai apsiriboja aukščiausio rango pareigūnais ir pareigūnais, kurie vadovauja AAI, pavyzdžiui, AAI vadovu.

Atitinkami etikos reikalavimai

- 38) Kokybės tikslai, susiję su etikos reikalavimais, gali patvirtinti, kad AAI ir jos darbuotojai supranta ir vykdo savo pareigas, susijusias su atitinkamais teisiniais ir etikos reikalavimais (pvz., nustatytais 130-ajame TAAIS), įskaitant su nepriklausomumu susijusias pareigas.

Užduočių prisiėmimas, inicijavimas ir tęsimas

- 39) Kokybės tiksluose, susijusiuose su užduočių prisiėmimu, inicijavimu ir tęsimu, gali būti nurodyta, kad AAI paprastai prisiima, inicijuoja ir tęsia užduotis tik tuo atveju, jei AAI veikia:
- a) atitinka TAAIS ir kitus atitinkamus standartus, taikomus teisinius ir reguliavimo bei etikos reikalavimus;
 - b) vykdoma pagal AAI teisinius įgaliojimus; ir
 - c) turi pajėgumų, įskaitant laiką ir išteklius, tai padaryti.
- 40) AAI užduotys gali būti susijusios su: 1) jos teisiniais įgaliojimais, 2) pavedimais, gautais iš teisėkūros ar priežiūros institucijų ir 3) jos pačios nuožiūra. Teisinių įgaliojimų ir pavedimų atvejais iš AAI gali būti reikalaujama atlikti užduotį ir ji gali neturėti galimybės priimti sprendimus dėl užduočių prisiėmimo ar tęsimo arba atsisakyti ar pasitraukti iš užduoties.

Užduočių atlikimas

- 41) Kokybės tikslai, susiję su užduočių atlikimu, gali padėti nustatyti lūkesčius dėl to, koku mastu:
- a) užduočių grupės supranta ir vykdo savo pareigas, susijusias su užduotimi, įskaitant bendrą atsakingo asmens atsakomybę dėl:
 - i. užduoties kokybės valdymo ir užtikrinimo; ir
 - ii. pakankamo ir tinkamo dalyvavimo įvairiuose užduoties etapuose;
 - b) vadovavimo užduočių grupėms ir jų atliekamo darbo priežiūros ir peržiūros pobūdis, laikas ir apimtis yra tinkami atsižvelgiant į užduočių pobūdį ir aplinkybes bei užduočių grupėms paskirtus ar leidžiamus naudoti išteklius;
 - c) užduočių grupės priima tinkamus profesinius sprendimus ir laikosi profesinio skepticizmo principo;
 - d) konsultuojamasi dėl svarbių, ypač sudėtingų ar ginčytinų klausimų, o išvados, dėl kurių susitarta, įgyvendinamos ir prireikus dokumentuojamos;
 - e) apie nuomonių skirtumus (pvz., užduoties grupės viduje arba tarp užduoties grupės ir užduoties kokybės peržiūrą atliekančio asmens arba asmenų, atliekančių veiklą, susijusią su užduoties kokybe, AAI kokybės valdymo

sistemoje) yra pranešama atitinkamo AAI lygmens pareigūnams, jie yra sprendžiami ir tinkamai dokumentuojami.

- f) audito ataskaitos yra tinkamos ir atitinka suinteresuotųjų subjektų lūkesčius, nekeltant pavojaus AAI nepriklausomumui; ir
- g) užduoties dokumentavimas baigiamas laiku ir dokumentai tinkamai saugomi ir laikomi, kad atitiktų AAI poreikius ir TAAIS bei visus papildomus įstatymų, kitų teisės aktų ir kitų atitinkamų standartų reikalavimus.

AAI ištekliai

- 42) Su AAI ištekliais susiję kokybės tikslai gali apimti tai, kad:
 - a) būtų įdarbinami, ugdomi ir išlaikomi darbuotojai, kurie turi kompetencijų ir gebėtų nuosekliai atlikti aukštos kokybės užduotis ir vykdyti pareigas, susijusias su AAI kokybės valdymo sistemos naudojimu;
 - b) darbuotojai ugdytų ir palaikytų pareigoms atlikti reikiamas kompetencijas, būtų vertinami ir laikomi už tai atsakingais arba pripažįstami taikant tinkamas skatinamąsias priemones;
 - c) asmenys, paskirti dirbti su kokybės valdymo sistema, turėtų tinkamą kompetenciją ir gebėjimus, įskaitant pakankamai laiko savo pareigoms atlikti;
 - d) būtų įsigijami arba sukuriami, įdiegiami, prižiūrimi ir naudojami tinkami technologiniai ištekliai (paprastai IT taikomosios programos, infrastruktūra ir procesai), kurių reikia, norint naudoti AAI kokybės valdymo sistemą ir atlikti užduotis;
 - e) būtų įsigijami arba sukuriami, įdiegiami, prižiūrimi ir naudojami tinkami intelektiniai ištekliai (pvz., metodikos, vadovai, standartizuoti dokumentai, duomenų bazės ir kt.), kurių reikia, norint naudoti AAI kokybės valdymo sistemą ir atlikti aukštos kokybės užduotis;
 - f) žmogiškieji, technologiniai ar intelektiniai ištekliai, pritraukti iš išorės paslaugų teikėjų, būtų tinkami naudoti pagal AAI kokybės valdymo sistemos reikalavimus ir atliekant užduotis.
- 43) AAI yra atsakinga už kokybę net ir tuo atveju, kai naudojami išorės paslaugų teikėjų ištekliai.

Informacija ir komunikacija

- 44) Kokybės tikslai, susiję su informacija ir komunikacija, gali apimti tai, kad:
 - a) informacinėje sistemoje būtų nustatoma, surenkama ir saugoma svarbi ir patikima informacija, pagrindžianti kokybės valdymo sistemą;

- b) organizacinėje kultūroje būtų pripažįstama ir didinama darbuotojų atsakomybė, susijusi su dalijimusi žiniomis AAI;
- c) darbuotojams ir užduočių grupėms būtų teikiama aktuali ir patikima informacija apie kokybės valdymo sistemą, kad jie galėtų suprasti ir vykdyti savo pareigas pagal kokybės valdymo sistemą ar atliekant užduotis;
- d) darbuotojai ir užduočių grupės bendrautų AAI viduje, vykdydami veiklą pagal kokybės valdymo sistemą ar atliekant užduotis;
- e) suinteresuotiesiems subjektams ir kitoms išorės šalims būtų teikiama aktuali ir patikima informacija apie kokybės valdymo sistemą.

KOKYBĖS RIZIKOS NUSTATYMAS IR ĮVERTINIMAS

3-iasis organizacinis reikalavimas

- 45) **AAI turi nustatyti ir įvertinti kokybės riziką.**
- 46) **AAI turi įvertinti, ar dėl AAI veiklos pobūdžio ir aplinkybių arba jos užduočių pokyčių reikia keisti kokybės riziką arba kokybės rizikos vertinimus. Jei tokių pakeitimų reikia, AAI turi nustatyti ir įvertinti naują kokybės riziką arba pakeisti jau nustatytos kokybės rizikos vertinimus.**

Taikomoji medžiaga

- 47) AAI nusprendžia, koku dažnumu nustatyti ir įvertinti kokybės riziką.
- 48) Toliau nurodyti dalykai gali padėti AAI įvertinti sąlygas, įvykius, aplinkybes, veiksmus ar neveikimą, kurie galėtų neigiamai paveikti jos kokybės tikslų įgyvendinimą, ir tai, kaip ši rizika galėtų pasireikšti:
 - a) AAI organizacinės ir veiklos aplinkos sudėtingumas ir kiti ypatumai;
 - b) AAI strateginiai ir veiklos procesai;
 - c) AAI vadovaujančių asmenų vadovavimo savybės ir stilius;
 - d) AAI turimi ištekliai;
 - e) TAAIS, taip pat įstatymai, kiti teisės aktai ir kiti atitinkami standartai, kurių reikalaujama laikytis AAI veikloje;
 - f) bet kokios partnerystės AAI veikloje;
 - g) AAI vykdomų užduočių pobūdis;
 - h) AAI skelbiamų ataskaitų rūšys; ir

- i) subjektai, kurių auditą atlieka AAI.
- 49) Toliau nurodyti dalykai gali padėti AAI įvertinti, koku mastu rizika atskirai arba kartu su kita rizika galėtų neigiamai paveikti kokybės tikslų pasiekimą:
- a) kaip sąlyga, įvykis, aplinkybė, veiksmas ar neveikimas turėtų veikti kokybės tikslų pasiekimą;
 - b) kaip dažnai, tikėtina, turėtų atsirasti sąlyga, įvykis, aplinkybė, veiksmas ar neveikimas;
 - c) per kiek laiko po sąlygos, įvykio, aplinkybės, veiksmo ar neveikimo atsiradimo turėtų pasireikšti jų poveikis, ir ar tuo metu AAI galėtų reaguoti ir sušvelninti poveikį; ir
 - d) kiek laiko sąlyga, įvykis, aplinkybė, veiksmas ar neveikimas turėtų veikti kokybės tikslo pasiekimą nuo jų atsiradimo.
- 50) Klasifikuodama riziką, AAI galėtų naudoti reitingus arba balus.

ATSAKO PARENGIMAS IR ĮGYVENDINIMAS

4-asis organizacinis reikalavimas

- 51) **AAI turi parengti ir įgyvendinti atsaką, skirtą kokybės rizikai mažinti, remdamosi šių rizikų vertinimais ir į juos atsižvelgdamos.**
- 52) **AAI turi įvertinti, ar reikia keisti atsaką dėl pokyčių, susijusių su AAI ar jos užduočių pobūdžiu ir aplinkybėmis. Jei tokių pakeitimų reikia, AAI turi parengti ir įgyvendinti papildomą atsaką arba pakeisti jau įgyvendintą.**

Taikomoji medžiaga

- 53) AAI nusprendžia, koku dažnumu reikia vertinti, ar reikia keisti atsaką.
- 54) Tinkamas atsakas į kokybės riziką yra proporcingas šios rizikos vertinimui. Profesinis sprendimas padeda AAI nuspręsti, ar atsakas yra proporcingas tam, kaip sąlygos, įvykiai ir aplinkybės bei veiksmai ar neveikimas galėtų neigiamai paveikti vieno ar daugiau kokybės tikslų pasiekimą.
- 55) Rengdamos ir įgyvendindamos kokybės rizikos mažinimo priemones, AAI gali atsižvelgti į šiuos aspektus:
- a) atsako pobūdį, laiką ir mastą;

- b) tinkamą atsako įgyvendinimo lygmenį (pvz., institucinis lygmuo, užduoties lygmuo arba abiejų lygmenų derinys); ir
 - c) būtinybę dokumentuoti atsaką ir apie jį informuoti siekiant užtikrinti nuoseklų įgyvendinimą.
- 56) Toliau pateikiami atsako į kokybės riziką, kurį AAI gali parengti ir įgyvendinti siekdama mažinti kokybės riziką, pavyzdžiai:
- a) AAI nustato politiką ir procedūras, skirtas:
 - i. nustatyti, įvertinti ir šalinti grėsmes dėl atitinkamų etikos reikalavimų laikymosi; ir
 - ii. nustatyti, informuoti, įvertinti ir pranešti apie atitinkamų etikos reikalavimų pažeidimus ir tinkamai bei laiku reaguoti į pažeidimų priežastis ir pasekmes;
 - b) AAI bent kartą per metus iš visų darbuotojų, kuriems taikomi atitinkami etikos reikalavimai dėl nepriklausomumo, gauna dokumentais įformintą patvirtinimą, kad laikomasi nepriklausomumo reikalavimų;
 - c) AAI nustato politiką ir procedūras, kaip priimti, ištirti ir išspręsti skundus bei įtarimus dėl užduočių, atliktų nesilaikant atitinkamų reikalavimų;
 - d) AAI nustato politiką ir procedūras, taikomas tais atvejais, kai ji pagal teisinius įgaliojimus arba pavedimą yra įpareigota prisiimti užduotį;
 - e) AAI nustato politiką ir procedūras, kuriomis nustatoma, ar ir kada užduoties kokybės peržiūra yra tinkamas atsakas į vieną ar daugiau kokybės rizikos rūšių⁴. Ši politika ir procedūros gali apimti, be kita ko, šiuos klausimus:
 - i. konkrečių užduočių arba užduočių rūšių, dėl kurių reikia atlikti užduoties kokybės peržiūras, nustatymą;
 - ii. reikalavimus užduoties kokybės peržiūrą atliekančiam asmeniui;
 - iii. sąlygas, kai užduoties kokybės peržiūrą atliekantis asmuo nebegali tinkamai atlikti kokybės peržiūros; ir
 - iv. užduoties kokybės peržiūros atlikimą.

⁴ Daugiau informacijos žr. 2-ajame TKVS „Užduoties kokybės peržiūros“. Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdyba (IAASB).

KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS STEBĖSENA IR NUSTATYTŲ TRŪKUMŲ IŠTAISYMAS

5-asis organizacinis reikalavimas

- 57) AAI turi nustatyti stebėsenos ir taisymo procesą, skirtą:
- teikti svarbią, patikimą ir laiku parengtą informaciją apie kokybės valdymo sistemos sukūrimą, įdiegimą ir naudojimą;
 - nustatyti galimus kokybės valdymo sistemos sukūrimo, įdiegimo ir naudojimo privalumus ir trūkumus;
 - imtis tinkamų veiksmų kaip atsako į nustatytus trūkumus, siekiant juos laiku ištaisyti; ir
 - sudaryti AAI galimybę įvertinti atitiktį TAAIS ir taikomiems teisiniams bei reguliavimo reikalavimams, taip pat politikai ir procedūroms, kurias ji nustatė siekdama mažinti kokybės riziką.
- 58) Stebėsenos ir taisymo procesas turi apimti:
- pastebėjimų įvertinimą, siekiant nustatyti, ar yra trūkumų;
 - nustatytų trūkumų dydžio, paplitimo ir pagrindinės priežasties vertinimą;
 - tinkamų taisomųjų veiksmų parengimą ir įgyvendinimą nustatytiems trūkumams pašalinti; ir
 - įvertinimą, ar taisomieji veiksmai buvo tinkamai parengti, įgyvendinti ir yra efektyvūs.
- 59) AAI turi imtis atitinkamų veiksmų, kai kokybės valdymo pastebėjimai rodo, kad atliekant konkrečią užduotį nebuvo atliktos reikiamos procedūros ar kad išleista ataskaita neatitinka TAAIS ir taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.
- 60) Stebėsenos ir taisymo procesas turi apimti baigtų užduočių peržiūras. Remdamasi nustatyta kokybės rizika, AAI turi nustatyti baigtų užduočių atrankos peržiūrai kriterijus.
- 61) AAI turi nustatyti politiką ir procedūras, kuriomis būtų atsižvelgiama į stebėsenos veiklą vykdančių asmenų objektyvumą.

Taikomoji medžiaga

- 62) Stebėsenos ir taisymo procesas prisideda prie aktyvaus ir nuolatinio užduočių kokybės ir kokybės valdymo sistemos gerinimo, taip pat leidžia įvertinti kokybės valdymo sistemą.
- 63) Stebėsenos ir taisymo proceso kūrimas gali apimti:
- a) stebėsenos veiklos planavimą siekiant nustatyti kokybės valdymo sistemos kūrimo ir veikimo stipriąsias puses;
 - b) stebėsenos veiklos planavimą siekiant nustatyti, įvertinti ir ištaisyti kokybės valdymo sistemos kūrimo ir veikimo trūkumus;
 - c) užduočių atrankos peržiūrai kriterijų nustatymą, peržiūrų dažnumą ir tai, kas turėtų jas atlikti.
- 64) Nustatydamas stebėsenos veiklos pobūdį, laiką ir mastą, AAI gali atsižvelgti į:
- a) jos apimtį, struktūrą ir organizaciją;
 - b) kokybės rizikos vertinimo priežastis;
 - c) atsako, skirtą kokybės rizikai mažinti, struktūrą;
 - d) AAI rizikos vertinimo proceso struktūrą;
 - e) kokybės valdymo sistemos pokyčius; ir
 - f) ankstesnės stebėsenos veiklos rezultatus.
- 65) Kokybės valdymo sistemos pakeitimai gali būti šie:
- a) pakeitimai, kuriais siekiama ištaisyti nustatytą kokybės valdymo sistemos trūkumą; ir
 - b) kokybės tikslų, kokybės rizikos arba atsako į kokybės riziką pokyčiai, atsirandantys dėl AAI veiklos ir jos užduočių pobūdžio ir aplinkybių pokyčių.
- 66) Pasikeitus kokybės valdymo sistemai, ankstesnė AAI stebėsenos veikla gali nebeteikti jai informacijos, kuri padėtų įvertinti kokybės valdymo sistemą. Todėl patartina šių pokyčių stebėseną įtraukti į AAI stebėsenos veiklą.
- 67) Stebėsenos veiklą gali sudaryti nuolatinės ir periodinės stebėsenos veiklų derinys. Nuolatinė stebėsenos veikla paprastai yra įprasta veikla, integruota į AAI procesus ir vykdoma realiuoju laiku, reaguojant į kintančias sąlygas. AAI vykdo periodinę stebėseną reguliariais laiko tarpais.
- 68) Siekdama padėti vykdyti stebėsenos ir trūkumų ištaisymo procesą, AAI gali reguliariai arba retkarčiais prašyti grįžtamosios informacijos, kuri gali padėti AAI ilgainiui plėtoti kokybę ir kokybės valdymą. Grįžtamosios informacijos šaltinių

pavyzdžiai yra suinteresuotieji subjektai, tarpusavio vertinimai arba INTOSAI teikiamos priemonės, pavyzdžiui, AAI veiklos vertinimo sistema (angl. *SAI PMF*).

- 69) Už konkrečius kokybės valdymo sistemos komponentus atsakingiems asmenims laiku pranešus apie nustatytus trūkumus ir juos pašalinus, atitinkamas pareigas vykdantys darbuotojai gali imtis veiksmų trūkumams pašalinti.

KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS REZULTATYVUMO ĮVERTINIMAS IR IŠVADOS

6-asis organizacinis reikalavimas

- 70) **Asmuo (-ys), kuriam (-iems) priskirta atsakomybė ir atskaitomybė už kokybės valdymo sistemą, turi įvertinti kokybės valdymo sistemą ir pateikti dėl jos išvadą. Įvertinimas turi apimti apibrėžtą laikotarpį ir būti atliekamas bent vieną kartą per metus.**

Taikomoji medžiaga

- 71) Atlikti įvertinimą asmeniui (-ims), kuriam (-iems) priskirta atsakomybė ir atskaitomybė už kokybės valdymo sistemą, gali padėti kiti asmenys. Vis dėlto, asmuo (-enys), kuriam (-iems) priskirta galutinė atsakomybė ir atskaitomybė už kokybės valdymo sistemą, yra atsakingas ir atskaitingas už tokį įvertinimą.
- 72) Išvada gali būti teikiama laikantis AAI nustatytos formos. Atsakingas (-i) asmuo (-enys) gali pateikti užtikrinimą išsamiai išaiškindamas (-i), kokia informacija buvo surinkta, kaip ji buvo panaudota atliekant vertinimą ir kodėl padarytos tokios išvados. Į išvadą gali būti įtraukti arba ji gali būti papildyta pastebėjimais ir rekomendacijomis.
- 73) Jei išvada pateikiama labiau standartizuota forma, atsakingas (-i) asmuo (-enys) gali padaryti vieną iš toliau pateiktų išvadų:
- a) kokybės valdymo sistema suteikia AAI pakankamą užtikrinimą, kad kokybės valdymo sistemos tikslas bus pasiektas;
 - b) kokybės valdymo sistema suteikia AAI pakankamą užtikrinimą, kad kokybės valdymo sistemos tikslas bus pasiektas, išskyrus dalykus, susijusius su nustatytais trūkumais, kurių poveikis kokybės valdymo sistemos sukūrimui, įdiegimui ir naudojimui yra didelis, bet ne paplitęs;
 - c) kokybės valdymo sistema nesuteikia AAI pakankamo užtikrinimo, kad kokybės valdymo sistemos tikslas bus pasiektas.

- 74) Informaciją, kuria remiantis vertinamas kokybės valdymo sistemos rezultatyvumas, galima gauti įvairiais būdais. Apibrėždama šiuos procesus, AAI atsižvelgia į savo organizacijos sudėtingumą, veiklos aplinką ir atliekamų užduočių rūšis. Mažesnėse AAI asmuo (-enys), atliekantis (-ys) vertinimus gali tiesiogiai dalyvauti stebėsenos ir taisymo procese ir taip sužinoti informacijos, kurios pagrindu įvertinama kokybės valdymo sistema. Didesnėse AAI vertinimą atliekančiam (-iems) asmeniui (-ims) gali reikėti sukurti procesus, skirtus rinkti, apibendrinti ir perduoti informaciją, reikalingą kokybės vadybos sistemai įvertinti.
- 75) Darydamas (-i) išvadą dėl kokybės valdymo sistemos, asmuo (-ys), kuriam (-iems) paskirta atsakomybė ir atskaitomybė už kokybės valdymo sistemą, gali atsižvelgti į:
- a) AAI kokybės valdymo rizikos vertinimo procesą, įskaitant jo kokybės tikslus, kokybės riziką, atsako aprašymą ir tai, kokių mastu AAI atsakas sprendžia kokybės riziką; ir
 - b) stebėsenos ir taisymo proceso rezultatus, įskaitant:
 - i. nustatytus kokybės valdymo sistemos kūrimo ir veikimo pranašumus,
 - ii. nustatytų trūkumų dydį ir paplitimą bei poveikį kokybės valdymo sistemos tikslo pasiekimui;
 - iii. ar AAI parengė taisomuosius veiksmus ir jų ėmėsi, taip pat ir tai, ar iki vertinimo atlikti taisomieji veiksmai buvo efektyvūs; ir
 - iv. ar buvo tinkamai ištaisyti nustatytų trūkumų poveikis kokybės valdymo sistemai, pavyzdžiui, ar buvo imtasi tinkamų tolesnių veiksmų.
- 76) Taikomi įstatymai, kiti teisės aktai ar kiti veiksniai gali sukurti aplinkybes, kai tikslinga pranešti išorės šalims apie išvadą dėl kokybės valdymo sistemos rezultatyvumo. Tokiomis aplinkybėmis AAI patartina nustatyti tokių išvadų pranešimo tvarką.

KOKYBĖS VALDYMO SISTEMOS DOKUMENTAVIMAS

7-asis organizacinis reikalavimas

- 77) **AAI turi parengti savo kokybės valdymo sistemos dokumentus, kurie būtų pakankami:**
- a) **pateikti kokybės valdymo sistemos kūrimo, diegimo ir veikimo įrodymus;**
 - b) **padėti darbuotojams nuosekliai suprasti kokybės valdymo sistemą, įskaitant jų funkcijas ir pareigas kokybės valdymo sistemoje ir atliekant užduotis;**

- c) **remti nuoseklų kokybės valdymo sistemos diegimą ir veikimą; ir**
 - d) **remti kokybės valdymo sistemos stebėseną ir vertinimą.**
- 78) **AAI turi nustatyti kokybės valdymo sistemos dokumentų saugojimo laikotarpį, atsižvelgdama į atitinkamus standartus, įstatymus ir kitus teisės aktus.**

Taikomoji medžiaga

- 79) AAI sprendimams dėl dokumentų formos, turinio ir apimties gali turėti įtakos veiksniai, susiję su AAI pobūdžiu ir sudėtingumu bei atliktomis užduotimis. Didesnės kokybės rizikos sritys, klausimai, susiję su sudėtingesniais sprendimais, ir kokybės valdymo sistemos aspektų pokyčiai gali turėti didesnę poveikį dokumentacijos formai, turiniui ir apimčiai.
- 80) AAI į savo kokybės valdymo sistemos dokumentus gali įtraukti:
- a) AAI kokybės tikslus ir kokybės riziką;
 - b) atsako aprašymą ir tai, kaip AAI atsakas mažina kokybės riziką;
 - c) informaciją apie stebėsenos ir trūkumų ištaisymo procesą, įskaitant atliktos stebėsenos veiklos įrodymus, nustatytų faktų ir nustatytų trūkumų bei jų pagrindinių priežasčių vertinimą, taisomuosius veiksmus nustatytiems trūkumams pašalinti ir tokių taisomųjų veiksmų struktūros ir įgyvendinimo vertinimą, taip pat pranešimus apie stebėseną ir trūkumų ištaisymą; ir
 - d) padarytą išvadą dėl kokybės valdymo sistemos vertinimo pagrindimą.